Titel 9 verplicht tot activering van betaalde goodwill bij uitbreiding van meerderheidsbelangen

G.-P. den Hollander RA[1]

1. Inleiding

De aanpassing van Titel 9 aan de Europese richtlijn jaarrekening 2013/34/EU per 1 november 2015 heeft ertoe geleid dat goodwill met ingang van 1 januari 2016 geactiveerd en afgeschreven moet worden over een periode van ten hoogste 10 jaar, zoals blijkt uit art. 389 lid 7 BW resp. art. 386 lid 3 BW. Het is vanaf die datum niet meer toegestaan om goodwill af te boeken van het vermogen respectievelijk direct ten laste van de winst- en verliesrekening te brengen.

De wijziging van Titel 9 heeft er niet voor gezorgd dat de verwerking van betaalde goodwill bij de uitbreiding van meerderheidsbelangen met ingang van 1 januari 2016 is aangepast: de handboeken van de grote accountantskantoren staan nog steeds toe dat dergelijke goodwill ten laste van het eigen vermogen wordt gebracht, ondanks het gebod in art. 389 lid 7 BW om goodwill te activeren.

De richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) bevatten voorschriften voor de verwerking van goodwill bij de verwerving van een meerderheidsbelang (in RJ 216), maar zeggen niets over de verwerking van goodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang. Art. 389 lid 7 BW behandelt enkel de goodwill die ontstaat bij de eerste waardering van een deelneming, en gaat niet in op de uitbreiding van het belang in een deelneming. Dit artikel bespreekt de verwerking in de jaarrekening van betaalde goodwill bij uitbreiding van meerderheidsbelangen, en gaat in op art. 389 lid 7 BW en de EU richtlijn jaarrekening, alsmede de RJ (en bespreekt in hoeverre die relevant zijn voor de uitbreiding van meerderheidsbelangen), en vergelijkt de voorschriften ter zake in IFRS 3 en IFRS 10. Tevens wordt ingegaan op de consequenties van de huidige wijze van verwerking voor de winst- en verliesrekening en worden de standpunten van de grote accountantskantoren samengevat en becommentarieerd. Ik sluit af met de conclusie dat art. 389 lid 7 BW (en de EU richtlijn jaarrekening) noodzaakt tot activering en afschrijving van alle goodwill, ook die inzake de uitbreiding van meerderheidsbelangen.

2. Titel 9 en de EU richtlijn jaarrekening

Art. 389 lid 7 BW is helder over de verwerking van goodwill bij eerste waardering van een deelneming waar invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid: met ingang van 1 januari 2016 is het verboden om goodwill ten laste van de winst- en verliesrekening of van het eigen vermogen te brengen en dient deze geactiveerd te worden.

Over de uitbreiding van een (meerderheids)belang in een deelneming spreekt de wet niet, maar het lijkt onlogisch om betaalde goodwill bij uitbreiding van een (meerderheids)belang in een deelneming op een andere manier te verwerken. Dat volgt ook uit de systematiek voor de bepaling en verwerking van goodwill inzake dochterondernemingen in de geconsolideerde jaarrekening volgens de EU richtlijn jaarrekening:

- Art. 24 lid 3 onder a stelt dat verschillen tussen de boekwaarde (in de enkelvoudige balans van de moeder) en de boekwaarde van activa en passiva van de dochteronderneming (bij eerste consolidatie) zoveel mogelijk worden toegerekend aan posten in de balans waarvan de waarde hoger of lager is dan de boekwaarde.
- Lid 3 onder b geeft aan dat verrekening kan plaatsvinden op basis van de waarde op de datum van verkrijging, of, bij verkrijging op verschillende data, op basis van de waarde op de datum waarop de onderneming dochteronderneming is geworden.
- Ten slotte schrijft lid 3 onder c voor dat eventuele verschillen die overblijven na toepassing van punt a en b als goodwill in de geconsolideerde balans worden opgenomen.

Uit lid 3 onder c van de EU richtlijn jaarrekening volgt dat bij uitbreiding van meerderheidsbelan-

1. Gert-Peter den Hollander is directeur van Everest Advies en geeft onafhankelijk advies over verslaggevings- en controlevraagstukken aan ondernemingen en accountantskantoren.

gen geen nieuwe reële waardebepaling van activa en passiva wordt uitgevoerd (dat vindt uitsluitend plaats bij initiële verkrijging van het meerderheidsbelang), en dat een eventueel overblijvend verschil tussen de kostprijs en het verkregen aandeel in activa en passiva als goodwill wordt aangemerkt, die in de geconsolideerde balans moet worden opgenomen.

De EU richtlijn jaarrekening kent voor de verwerking van geassocieerde deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening een bepaling die vergelijkbaar is met art. 24 lid 3 onder a en b, zij het dat art. 27 lid 2 alleen ingaat op de initiële verwerking van een geassocieerde deelneming (het eerste moment dat invloed van betekenis wordt uitgeoefend). Lid 5 van art. 27 zegt vervolgens dat een positief verschil (tussen boekwaarde en nettovermogenswaarde) wat niet kan worden toegerekend aan activa of passiva, wordt behandeld in overeenstemming met de regels die gelden voor de post goodwill als opgenomen in [...] de eerste alinea van art. 12 lid 11 en art. 24 lid 3 onder c. Dat laatste artikel is hiervoor reeds besproken, en daaruit kan worden afgeleid dat bij een uitbreiding van een belang in een geassocieerde deelneming geen nieuwe reële waardebepaling mag worden uitgevoerd, maar dat 'eventuele verschillen die overblijven' op dezelfde wijze worden verwerkt als bij de uitbreiding van een meerderheidsbelang in een dochteronderneming (dus als goodwill). De verdere behandeling van die goodwill (inzake geassocieerde deelnemingen) blijkt uit de ook van toepassing zijnde eerste alinea van lid 11 van art. 12: 'Immateriële vaste activa worden over hun economische levensduur afgeschreven'.

De EU richtlijn jaarrekening zegt over de behandeling van deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening in art. 9 lid 7 het volgende: 'met betrekking tot de behandeling van deelnemingen in de jaarlijkse financiële overzichten [...] kunnen de lidstaten toestaan of voorschrijven dat die deelnemingen worden vermeld volgens de vermogensmutatiemethode als bepaald in art. 27 [...];'. Met andere woorden, de EU richtlijn jaarrekening biedt de mogelijkheid om deelnemingen (dus ook geassocieerde deelnemingen en dochterondernemingen) in de enkelvoudige jaarrekening te verwerken volgens de vermogensmutatiemethode, waarbij goodwill over de economische levensduur moet worden afgeschreven. Dat houdt derhalve in dat de EU richtlijn jaarrekening toestaat goodwill en deelnemingen in de enkelvoudige en geconsolideerde jaarrekening op dezelfde wijze te behandelen.

3. Richtlijnen voor de jaarverslaggeving

De bepalingen in RJ 216 'Fusies en overnames' inzake betaalde goodwill bij verwerving van een meerderheidsbelang volgen de systematiek van de EU richtlijn jaarrekening, en verplichten tot activering van betaalde goodwill. De RJ stellen, in RJ 214 'Financiële vaste activa', in alinea 214.312b dat in een enkelvoudige jaarrekening waarin IFRS-waarderingsgrondslagen (van de geconsolideerde jaarrekening) worden toegepast de betaalde goodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang rechtstreeks in het eigen vermogen wordt verwerkt.

Voor de verwerking van betaalde goodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang wordt in de praktijk een beroep gedaan op RJ 214.318. Deze alinea behandelt de situatie dat een deelneming eigen aandelen inkoopt van andere aandeelhouders dan de deelnemende rechtspersoon. De deelnemende rechtspersoon kan een eventueel verschil tussen de kostprijs van die ingekochte aandelen en het pro-rata deel van de nettovermogenswaarde verwerken als een eerste verwerking van de deelneming (cf. RJ 216) dan wel rechtstreeks in het eigen vermogen. In het eerste geval beschouwt de deelnemende rechtspersoon de inkoop als een (indirecte) koop van een belang in een deelneming (het 'parent company extension' concept), in het tweede geval is de inkoop een vermogensverschuiving tussen aandeelhouders van de deelneming (het 'economic entity' concept).

Ik ben van mening dat de uitbreiding van een meerderheidsbelang niet kan worden beschouwd als een vermogensverschuiving tussen aandeelhouders: allereerst is er geen sprake van inkoop van eigen aandelen (dat betekent dat RJ 214.318 dus niet van toepassing is), en ten tweede is het evident dat een dergelijke transactie een (directe) koop van een belang in een deelneming betreft. Dus is een keuzemogelijkheid in die situatie (anders dan bij inkoop van eigen aandelen) niet aan de orde. Dat leidt tot de conclusie dat de uitbreiding van een meerderheidsbelang moet worden verwerkt volgens RJ 216.

Bij toepassing van RJ 216 op de uitbreiding van een meerderheidsbelang is het volgende van belang:

- Er is geen sprake van een eerste verwerking van de deelneming;
- Er is evenmin sprake van een stapsgewijze overname[2], zodat de eerste alinea van RJ 216.204 niet van toepassing is.
- Op grond van de tweede alinea van RJ 216.204 is het bij uitbreiding van een meerderheidsbelang niet toegestaan (i) reeds gehouden identificeerbare activa en passiva te herwaarderen dan wel (ii) rekening te houden met de reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en passiva.
- Dat is consistent met art. 24 lid 3 onder c van de EU richtlijn jaarrekening.
- RJ 216 gaat verder niet in op de verwerking van het verschil tussen de verkrijgingsprijs van het minderheidsbelang en de boekwaarde van het minderheidsbelang (= het aandeel in de nettovermogenswaarde).

Hiervoor is reeds beargumenteerd dat de uitbreiding van een meerderheidsbelang bij toepassing van Titel 9 moet worden behandeld volgens RJ 216. Dat houdt in dat het 'parent company extension'

2. Zoals gedefinieerd in RJ 216.102: een zodanige uitbreiding van een reeds gehouden belang dat beschikkingsmacht wordt verkregen.

concept van toepassing is. Daarnaast kan worden betwijfeld of het 'economic entity' concept past binnen het kader van de EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9), omdat minderheidsbelangen een afzonderlijke post in de balans en winst- en verliesrekening zijn (lid 4 en 6 art. 24 EU richtlijn jaarrekening). Ergo: zij komen niet toe aan de aandeelhouders van de vennootschap, en maken geen deel uit van het eigen vermogen. De RJ zeggen het duidelijk in alinea 217.501: in de balans wordt het minderheidsbelang 'direct na het eigen vermogen opgenomen'. In de winst- en verliesrekening wordt het aandeel van derden in het resultaat 'als laatste post [..] in aftrek op het groepsresultaat gebracht'. De RJ formuleren het beter (en meer in de geest van de EU richtlijn jaarrekening) dan art. 411 lid 2 BW, waar staat dat minderheidsbelangen 'niet aan de rechtspersoon toekomen'. Als minderheidsbelangen geen deel uitmaken van het eigen vermogen, dan ligt het niet voor de hand dat een verkrijging daarvan in het eigen vermogen kan worden verwerkt.
Overigens is het de vraag of de RJ (resp. de bepalingen van Titel 9) de ruimte bieden om onderscheid te maken tussen goodwill die is betaald bij verwerving van een 80%-belang ('meerderheidsgoodwill') en goodwill die is betaald bij verwerving van de resterende 20% ('minderheidsgoodwill'). De RJ omschrijven goodwill in alinea 216.219 als 'het bedrag van de verwachte economische voordelen [...] waarvoor de verkrijgende partij bereid is te betalen in het kader van de overname'. Als bij de uitbreiding van een meerderheidsbelang door de koper meer wordt betaald dan de nettovermogenswaarde die samenhangt met dat belang, dan is dat kennelijk het bedrag van de voordelen waarvoor de koper bereid is te betalen in het kader van de uitbreiding van zijn belang. Wat dat betreft is de definitie van minderheidsgoodwill hetzelfde als die van meerderheidsgoodwill. Alleen het moment van verantwoording verschilt. Daarnaast voldoet zowel meerderheids- als minderheidsgoodwill aan de algemene definitie van een actief in RJ 940: 'Een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel waarover de rechtspersoon de beschikkingsmacht heeft en waaruit in de toekomst naar verwachting economische voordelen naar de rechtspersoon zullen vloeien'. Op basis van deze definities zijn meerderheidsgoodwill en minderheidsgoodwill vergelijkbare activa, die dus ook op gelijke wijze in de balans moeten worden verwerkt, omdat art. 362 lid 2 BW immers verplicht tot een stelselmatige weergave van het vermogen en de samenstelling van actiefposten. De EU richtlijn jaarrekening kent als algemeen beginsel dat posten van de balans 'worden verantwoord en gepresenteerd gelet op het wezen van de desbetreffende transactie of overeenkomst' (art. 6 lid 1 onder h[3]). Een afwijkende behandeling van minderheidsgoodwill is evenmin in overeenstemming met dat algemene beginsel.

Ten slotte nog een opmerking over de criteria in RJ 240 'Eigen vermogen' voor transacties die via het eigen vermogen moeten worden verwerkt. Alinea 240.403 stelt dat alle vermogensmutaties die betrekking hebben op de financiële relatie van de rechtspersoon met zijn aandeelhouders als zodanig (zoals de inkoop van aandelen) rechtstreeks in het eigen vermogen dienen te worden verwerkt. Omdat minderheidsaandeelhouders (beter gezegd: aandeelhouders van een dochteronderneming van de rechtspersoon) niet kunnen worden beschouwd als aandeelhouders van de rechtspersoon, kan de uitbreiding van een meerderheidsbelang niet worden beschouwd als een transactie die betrekking heeft op de financiële relatie van de rechtspersoon met zijn aandeelhouders[4], en mist deze alinea toepassing.

4. IFRS

IFRS 3 'Business Combinations' kent twee opties[5] voor de initiële verwerking van het belang van minderheidsaandeelhouders (per acquisitie te bepalen):
- voor het aandeel in de fair value, dat wil zeggen de identificeerbare activa en passiva plus goodwill ('full goodwill' variant).
- voor het aandeel in de identificeerbare activa en passiva, dus exclusief goodwill ('partial goodwill' variant).

De opties zijn ontstaan omdat onvoldoende leden van de International Accounting Standards Board (IASB) bereid waren in te stemmen met een standaard die slechts 1 verwerkingswijze voorstond. Hoewel een voorkeur bestond voor initiële verwerking tegen fair value, werd ook de 'partial goodwill' variant toegestaan. Van de 14 leden van de IASB hadden er 3 bezwaren tegen de opties in IFRS 3.
IFRS 10 'Consolidation' schrijft voor[6] dat betaalde goodwill bij uitbreiding van meerderheidsbelangen als een verschuiving binnen het vermogen moet worden verantwoord, omdat de moedermaatschappij de dochteronderneming reeds controleert: er is sprake van een 'economic entity'. Van de 14 leden hadden er 5 bezwaren tegen deze zienswijze.

5. Vergelijking IFRS en de EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9)

Hoe verhoudt de verwerking van minderheidsgoodwill onder IFRS zich tot de EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9)? IFRS staat activering van minderheidsgoodwill niet toe, tenzij is gekozen voor 'full goodwill': dan wordt bij initiële verwerking van het meerderheidsbelang wel minderheidsgood-

3. De wetgever heeft deze 'substance-over-form'-bepaling (ten onrechte) niet overgenomen in Titel 9. In de RJ is in alinea 110.116 dit beginsel wel opgenomen.
4. In RJ 214.315 en RJ 214.318 wordt overigens dezelfde redenering gebruikt.
5. IFRS 3.19(a) en IFRS 3.19(b).
6. IFRS 10.23 en IFRS 10.B96.

will geactiveerd. Na initiële verwerking wordt betaalde minderheidsgoodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang bij beide methoden verwerkt in het eigen vermogen. Er is geen sprake van invloed op het resultaat, omdat onder IFRS (afgezien van eventuele waardeverminderingen als gevolg van de jaarlijks uit te voeren impairment test) niet systematisch wordt afgeschreven op goodwill. Dat laatste punt zal naar verwachting niet gaan wijzigen: de IASB heeft in juni 2019 voorlopig besloten (als onderdeel van het Goodwill & Impairment Research Project) dat het 'impairment-only' model voor de verwerking van goodwill gehandhaafd blijft. Van de 14 leden waren er 8 voor.

De EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9) kiest voor 'partial goodwill' (zoals verwoord in RJ 216.213) en verplicht tot activering van zowel meerderheidsgoodwill als minderheidsgoodwill (zoals gedefinieerd in paragraaf 3). De volgende elementen kunnen bij de formulering van deze conclusie worden onderkend:

1. De EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9) biedt niet de ruimte om betaalde minderheidsgoodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang in het eigen vermogen te verwerken, omdat het 'economic entity' concept niet past binnen het kader van de EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9). Dat is fundamenteel anders bij IFRS: daar is slechts 1 verwerkingswijze mogelijk, nl. via het vermogen, op grond van verplichte toepassing van het 'parent company extension' concept. Derhalve kan in geval van toepassing van Titel 9 geen beroep worden gedaan op de systematiek die IFRS hanteert.
2. De wetgever heeft, zoals reeds eerder is vastgesteld[7], de EU richtlijn jaarrekening op een onzorgvuldige en soms onjuiste wijze in Titel 9 verwerkt. Ten aanzien van betaalde minderheidsgoodwill ontbreken voorschriften, anders dan die opgenomen in art. 365 lid 1 sub d BW (afzonderlijke vermelding van goodwill) en art. 389 lid 7 BW (verkrijging van een deelneming). De wetsgeschiedenis van art. 389 lid 7 BW geeft aan dat de afboeking van goodwill van het eigen vermogen vanaf 1 januari 2016 niet meer is toegestaan: 'De wijziging in de verwerking van de afschrijving van goodwill heeft ook tot gevolg dat de in Nederland bestaande praktijk waarbij goodwill rechtstreeks wordt afgeboekt van het eigen vermogen, niet langer mogelijk is. Deze verwerkingswijze, die voornamelijk door familieondernemingen wordt toegepast, is een uitzondering op de regel dat alle bedrijfsmatige veranderingen in het eigen vermogen via de winst- en verliesrekening lopen.'[8] Duidelijker kan het niet worden gezegd. Zelfs bij het ontbreken van gedetailleerde voorschriften voor de verwerking van minderheidsgoodwill in Titel 9 kan op grond van de EU richtlijn jaarrekening en de wetsgeschiedenis van art. 389 lid 7 BW niet worden geconcludeerd dat meerdere verwerkingswijzen denkbaar zijn.
3. Omdat minderheidsbelangen volgens Titel 9 geen deel uitmaken van het eigen vermogen, ligt het niet voor de hand om de uitbreiding van een meerderheidsbelang te beschouwen als een transactie met aandeelhouders als zodanig die in het eigen vermogen moet worden verwerkt.
4. Het verwerken van minderheidsgoodwill op een andere wijze dan meerderheidsgoodwill is evenmin in overeenstemming met art. 362 lid 2 BW (resp. art. 362 lid 3 BW), wat vraagt om een stelselmatige weergave van het vermogen (resp. het resultaat) en de samenstelling van het vermogen in actiefposten (resp. de afleiding van het resultaat uit de posten van baten en lasten). Ook is duidelijk dat het niet activeren (en afschrijven) van minderheidsgoodwill tot gevolg heeft dat het vermogen te laag en het resultaat te hoog wordt weergegeven.
5. De afschrijving van goodwill in Titel 9 ten slotte is een additioneel argument tegen de verwerking van minderheidsgoodwill in het vermogen, omdat de afboeking van het vermogen zorgt voor een vreemd en onvolledig beeld in de winst- en verliesrekening: het aandeel van minderheidsaandeelhouders in het resultaat neemt af tot nihil, terwijl geen afschrijvingslasten op minderheidsgoodwill worden verantwoord. Met andere woorden: de baten die samenhangen met de uitbreiding van het meerderheidsbelang komen wel terug in de winst- en verliesrekening, maar de lasten die ermee verbandhouden niet. Dat zorgt niet voor een getrouwe weergave van het resultaat, zoals geëist door art. 362 lid 1 BW.

6. Standpunten in handboeken grote accountantskantoren

KPMG[9] bespreekt twee methodes voor de verwerking van betaalde minderheidsgoodwill:

– Activering.
– Verwerking in het eigen vermogen, omdat de transactie wordt beschouwd als een aandeelhouderstransactie.

Deloitte[10] gaat het meest uitgebreid in op de materie, en bespreekt de voor- en nadelen van de verschillende verwerkingswijzen. Deloitte onderkent drie varianten:

– Activering (op grond van het 'parent company extension' concept).
– Verwerking in het eigen vermogen (op grond

7. G.-P. den Hollander, 'Implementatie van jaarrekeningrichtlijn 2013/34 in Titel 9: te snel en niet zorgvuldig; eindresultaat is onvoldoende', *TvJ* 2017, nr. 1, p. 13-18.
8. *Kamerstukken II* 2014/2015, 34176, 3, p. 10.
9. KPMG, *Jaarboek Externe Verslaggeving 2019*, alinea 04070, p. 157.
10. Deloitte, *Handboek Externe Verslaggeving 2019*, par. 31.3.6, p. 569-572.

van het 'economic entity' concept).
– Verwerking in het eigen vermogen in de geconsolideerde balans en activering in de enkelvoudige balans.

De laatste variant ben ik in de praktijk nog niet tegengekomen. Zoals besproken in paragraaf 3 kan worden betwijfeld of het 'economic entity' concept past binnen het kader van de EU richtlijn jaarrekening (en Titel 9), zodat er zowel in een geconsolideerde als enkelvoudige Titel 9 jaarrekening alleen sprake kan zijn van het activeren van goodwill.
EY[11] en PwC[12] onderscheiden dezelfde methodes als KPMG. PwC stelt (anders dan Deloitte) dat als er ook geconsolideerd wordt, een dergelijke transactie in de praktijk in de enkelvoudige jaarrekening op gelijke wijze wordt verwerkt om geen verschil tussen het geconsolideerde en het enkelvoudige vermogen te creëren.
Van de 4 kantoren zijn er 3 die verwerking in het eigen vermogen aanvaardbaar vinden vanwege RJ 214.318. In paragraaf 3 is reeds uiteengezet waarom die bepaling niet relevant is voor de uitbreiding van meerderheidsbelangen. Opvallend is dat alle kantoren ingaan op de invloed van de verwerking op het eigen vermogen, maar geen aandacht besteden (en dus ook geen betekenis toekennen) aan de invloed van het (niet) afschrijven van minderheidsgoodwill op het resultaat.

7. Conclusie

Voor de verwerking van positieve goodwill in een jaarrekening die volgens Titel 9 is opgesteld is IFRS slechts relevant bij toepassing van art. 362 lid 8 BW. In dat geval kan gekozen worden tussen full of partial goodwill, en moet betaalde minderheidsgoodwill bij uitbreiding van een meerderheidsbelang in het eigen vermogen worden verwerkt.
Indien geen IFRS wordt toegepast, moet positieve goodwill op het moment van verkrijging van een deelneming worden geactiveerd op grond van art. 389 lid 7 BW (respectievelijk art. 365 lid 1 sub d BW) en afgeschreven over de economische levensduur (art. 386 lid 3 BW). Omdat art. 389 lid 7 BW (en de EU richtlijn jaarrekening) niet meer toestaat om betaalde goodwill bij de verwerving van een deelneming rechtstreeks ten laste van de winst- en verliesrekening of het eigen vermogen te brengen, kan vanaf 1 januari 2016 betaalde minderheidsgoodwill niet meer ten laste van het eigen vermogen worden gebracht. Dat heeft tot gevolg dat niet alleen de voordelen van de verwerving en uitbreiding van meerderheidsbelangen maar ook de lasten die daarmee verbandhouden in de winst- en verliesrekening worden opgenomen, zodat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over het resultaat.
Het verdient de voorkeur als de wetgever de tekst van art. 389 lid 7 BW in overeenstemming brengt met art. 24 lid 3 EU richtlijn jaarrekening, door op te nemen hoe moet worden omgegaan met goodwill bij de uitbreiding van belangen in deelnemingen. In afwachting daarvan is het zinvol om in de RJ nadere bepalingen op te nemen voor de verwerking van betaalde goodwill bij de uitbreiding van meerderheidsbelangen die in overeenstemming zijn met art. 365 lid 1 sub d BW en art. 24 lid 3 van de EU richtlijn jaarrekening. Ik zou verwachten dat die guidance terugwerkende kracht krijgt tot 1 januari 2016, en consistent met de gemaakte keuzes in alinea 216.701 en 216.701a wordt toegepast.

11. EY, *Handboek Externe Verslaggeving 2019*, hoofdstuk 10.7.3, p. 410.
12. PwC, *Handboek Jaarrekening 2018*, hoofdstuk 6c.6iii, p. 494-495.